

**AZ MMA MŰVÉSZETELMÉLETI TAGOZATA
MŰVÉSZETPEDAGÓGIAI ELISMERŐ OKLEVELET ADOTT
ALPÁRNÉ BARANYAI RITÁNAK, FERENCZI ANNÁNAK,
NEMES LÁSZLÓNAK ÉS SZÁVAI ISTVÁNNAK
(2019. NOVEMBER 19.)**

*dr. Berlász Melinda, dr. Solymosi-Tari Emőke, Nemes László,
Ferenczi Anna, Szávai István és Dvorszky Hedvig
(Nyirkos Zsófia felvétele / MMA)*

A Magyar Művészeti Akadémia stratégiai jelentőséget tulajdonít a művészettel való nevelésnek. Az Akadémia legfiatalabb, 2014-ben alakult tagozata, a Művészetelméleti Tagozat ars poeticájában is olvasható a következő: „...nagy súlyt helyezünk az ismeretterjesztésre, illetve a művészetközvetítésre. Támogatjuk a művészeti nevelésnek a közoktatásban való térnyerését az érzelmi nevelés, a művészetek személyiséggazdagító és társadalomformáló hatásának érvényesülése érdekében.”

A Művészetelméleti Tagozat – miként az Akadémia köztestülete és más tagozatai is – ennek megfelelően több módon is igyekszik kifejezésre juttatni nagyrabecsülését azok iránt a művészetpedagógusok iránt, akik a művészettel való nevelés, a művészet közkinccsé tétele által sokak életét, belső világát gazdagítják. Tavaly novemberben immár negyedszer került sor a Tagozatban elismerő oklevelek átadására. Az akadémikusok 2019-ben a következő

kiemelkedő művészetpedagógusok elismeréséről döntöttek szavazás útján: Alpárné Baranyai Rita énektanár, kóruskarnagy, Ferenczi Anna zongoratanár, zeneiskolaigazgató, Nemes László gordonkatanár, igazgató, főigazgató és Szávai István rajztanár, művészeti iskolai igazgató. Az ünnepélyes oklevélátadás helyszíne az MMA Andrássy úti Irodaházának rendezvényterme volt, ahol minden díjazottról laudáció hangzott el a tagozat valamely akadémikusától, majd kötetlen együttlét következett. Alpárné Baranyai Rita sajnos nem lehetett jelen, ő egy későbbi időpontban vette át az oklevelet. Az ünnepségen részt vett Zelinka Tamás, a Parlando felelős szerkesztője is. Az alábbiakban a laudációk teljes szövege olvasható.

Ezúton is szívből gratulálunk a díjazottaknak és jó egészséget, sok erőt kívánunk további munkájukhoz is!

Solymosi-Tari Emőke
a Művészetelméleti Tagozat vezetője

I. LAUDÁCIÓ

Alpárné Baranyai Rita énektanár és kóruskarnagy tiszteletére

Alpárné Baranyai Rita

Akiket a véletlen a Köbölkút utcai Ádám Jenő Zenei Általános Iskola környékére vezet, vagy aki a hazai és külföldi iskolai gyermekkarok fejlődését és eredményeit némi figyelemmel kíséri, azok számára aligha ismeretlen Alpárné Baranyai Rita énektanárnő és karnagy neve, de legfőképpen az általa megvalósított énekoktatás kiemelkedő szintje.

Manapság, amikor szomorú tapasztalatként szembesülünk a Kodály és Ádám Jenő nevével fémjelzett zenei általános iskolák koncepciójának és életének gyors, szinte visszafordíthatatlannak tűnő hanyatlásával, a Köbölkút utcában a zenei és nem zenei osztályokban folyó oktatás ma is olyan eleven és élményszerű művészetnevelési gyakorlattal párosul, mint amit megálmodóik 70 éve a magyar zenei műveltség fundamentumaként elképzelték. Ebben az iskolában az énekoktatás középpontjában ma is a magyar népdal élő hagyománya áll, sőt a tanárnő indítványára a népdaléneklés nemcsak az énekórák keretére korlátozódik, hanem az egész iskola tanuló-közösségének megénekeltetésére: javaslatára, hetente egyszer, péntek reggelenként, egy „össziskolai” dalolás vezeti be a tanítási napot. Ilyenkor főleg népdalokat énekelnek, mert ezeket már a legkisebbek és a végzősök is egyaránt sajátjuknak érzik.

Bárdos Lajos még a hatvanas évek elején úgy vélte, hogy a népdalok tananyaggá emelésével, kötelezővé válásával a népzene életének éppen a vitalitása kerül veszélybe. Alpárné Baranyai Rita énektanári és kórusvezetői gyakorlata az ellenkező hatásról tanúskodik. Csodákat művelt e téren: a népdalokat, a tájakhoz és tematikákhoz kapcsolódó népdalcsokokat iskolán belül és kívül harsányan fújják a Köbölkút utcai iskola tanulói. Élmény szintjén szólaltatják meg a már oly gyakran „idejétmúlt hagyományként” emlegetett dallamkincset.

Mi a titka ennek az életszerű zenei gyakorlatnak? Baranyai Rita szerint csupán annyi, hogy az éneklés élményét teremti meg minden énekórán és kóruspróbán. Napjainkban, a Kodály-módszer hanyatlásának korában, szinte hihetetlennek tűnik, hogy egy fővárosi általános iskolában a tanulók kedvenc órájuknak tekintik az énekórát: a légkör, a népdalokhoz fűződő hagyomány bemutatása, amely a táncdallamoknak a mozgással való összekapcsolására is kiterjed, sőt a tánc felszabadító élményére is – mind megannyi tényezője Baranyai Rita örömteli énekóráinak. Az itt tanuló ifjúság a zenetörténetben is alapszintű műveltséget szerez: már 10 éves korban szemléletes tablók, zenei példák keretében ismerkedik meg az európai zenetörténet nagy mestereivel: Mozarttal, Haydnnal, Beethovennel, a romantika és a 20. század zeneszerzőivel. A tanárnő a klasszikus zene oktatásában is felismerte és sikeresen alkalmazta a szolmizációs intonálást, amit a gyerekek már kezdettől fogva, szinte ösztönösen magukénak érznek. A kitűnő oktatási gyakorlat hatékonyságára vall, hogy a „köbölkútiak” még a zeneiskolákban tanuló társaikat is messze felülmúlják a vokális interpretáció és a zeneelméleti ismeretek terén.

Baranyai Rita ének- és zenepedagógiai munkája az évtizedek folyamán több tízezer tanuló zenei műveltségét alapozta meg: a keze alól kikerült gimnazisták egyöntetűen hirdetik, hogy a későbbiekben azokból az ismeretekből élnek, amit a zenei általánosban tőle tanultak.

Az énekoktatáshoz kapcsolódó kórusvezetői tevékenységet Baranyai Rita már diplomájának elnyerését követően azonnal megkezdte. Karnagyi eredményei 2001-től, a Szalay Katalinnal közösen megalapított és irányított „*Füredi Kórus*” néven ismertté vált együttes működése során kerültek a kórusmozgalom előterébe. Emlékezetes sikereiknek néhány alkalmát érdemes felidézni: a hazai gyermekkari versenyeken 2008-ban és 2013-ban arany- és ezüstérmesek lettek, külföldi versenyeken, így például Csehországban és Hollandiában további díjakat nyertek, és mindezekhez természetesen a vezető karnagy számos kitüntetése is csatlakozott.

Baranyai Rita 38 éve fejezte be zeneakadémiai tanulmányait: többek között Szőnyi Erzsébet, Párkai István, Zámbó István és Kistétényi Melinda tanári útmutatása nyomán. Pedagógusi pályáján nem engedett az évtizedek óta tapasztalható oktatási és közművelődési viszonyok ártértelest szorgalmazó közszellemének, mint vallotta: „*a zenét és az éneklés szeretetét akarta átadni a gyermekeknek.*” A közel negyven éve működő énektanár-karnagy munkássága az idő parancsának engedelmessé néhán év múlva lezárul. A nagy tanár-személyiség távozásával az iskola énekoktatásának és kóruséletének egy új periódusa kezdődik, amelyben az őt követő, méltó utódok Baranyai Rita művészegyéniségének sugárzó vitalitását példaadó emlékként fogják megőrizni, követni.

Baranyai Rita művészetoktatói pályautjának minden lépését Kodály nemzetnevelő eszméje vezérelte. Az újabb nemzedékek képviselőjeként ő is – mesteréhez, Szőnyi Erzsébethez hasonlóan – amint ezt a Szőnyi-portréfilm címe kifejezésre juttatta – „*Kodály katonájá*”-nak vallhatja magát.

Alpárné Baranyai Ritát közel négy évtizedes, kiemelkedő énektanári és kóruskarnagyi teljesítményének elismeréséül a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti Tagozata művészetpedagógiai oklevéllel és díjjal jutalmazza.

Dr. Berlász Melinda

zenetörténész, az MTA ZTI ny. tud. főmunkatársa,
az MMA levelező tagja

II. LAUDÁCIÓ

**Ferenczi Anna zongoratanár, zeneiskolaigazgató,
művészetpedagógiai kutató, művelődésszervező tiszteletére**

Ferenczi Anna (Solymosi-Tari Emőke felvétele)

Sokoldalú zenei tehetség, ragyogó pedagógiai érzék, kutatói hajlam, elhivatottság, kivételes aktivitás, hatékonyság, szervezői képesség, az újdonságokra való nyitottság, kitartás, áldozatkészség... Ezek azok az adottságok, tulajdonságok, amelyek először jutnak eszembe, amikor Ferenczi Annára gondolok, akinek fáradhatatlanul végzett, sokoldalú és nagyszerű munkáját diákkoromtól kezdve, azaz évtizedek óta csodálom. Nemkülönben azt is, hogy mennyire meg tudta őrizni kedvességét, türelmét, kezdeményező-készségét és lelkesedését minden szép és jó iránt. Megtisztelő számomra, hogy életútját néhány szóval bemutatathatom.

Ferenczi Anna mind zongora- és szolfézstanárként, mind zeneiskolaigazgatóként, mind művészetpedagógiai kutatóként, mind Gödöllő város zenei életének szervezőjeként kivételes érdemeket szerzett.

Debreceni tanulmányait elvégezve Tiszavasváriban, Hajdúnánáson, majd 1975-től Gödöllőn tanított, az utóbbi két városban 6-6 éven át igazgatóhelyettesként is dolgozott. Szakmai tevékenységének elsődleges helyszíne Gödöllő lett, ahol 15 éven át vezette a zongoraszakot és 1991-től 2008-ig 17 éven át irányította a Frédéric Chopinről elnevezett zeneiskolát.

Zongoratanári munkájának gyümölcseként 12 felvételiző növendéke közül 11 került be zeneművészeti szakközépiskolába, 9 növendéke pedig később zenetanári vagy művészdiplomát szerzett. Azon szerencsés gyermekek közül, akik már óvodás korukban Ferenczi Annánál ismerkedhettek a zene csodáival, nem kevesebb mint 28 gyerek választotta a zenei pályát, köztük Szalay Borbála, Bécsben élő blockflöte művész, vagy a kivételes tehetségű ifjú énekesnő, a jelenleg már nemzetközi sztárnak számító, Párizsban élő Baráth Emőke. Növendékei sikeresen léptek fel országos és megyei versenyeken, és szerepeltek a *Magyar zene a zongoraoktatásban* című UNESCO-díjas videofelvételen is.

Tudjuk, mennyivel többet tudnak adni növendékeiknek azok a zenetanárok, akik maguk is rendszeresen szerepelnek. Ferenczi Anna sokáig koncertezett szólístaként, zongorakísérőként és kamarazenészként. A Zenetanárok Országos Kamarazene Fesztiválján, Kaposváron három alkalommal is „Kiemelt művészeti tevékenységért” címmel jutalmazta együttesét a zsűri. Többször is részt vett a Zenetanárok Országos Zongoraversenyén, Szekszárdon, és külföldön is fellépett. Mindemellett 1976-tól 12 éven át volt a gödöllői Városi Vegyeskar zongorakísérője.

Zongoratanári munkája mellett Ferenczi Anna a hangszertanulásra felkészítő óvodai dalosjátékcsoportokat is vezetett, ami az 1970-es években még ritkaságnak számított Magyarországon. Későbbi zenepedagógiai kutatásai során éppen a 4-5 éves gyerekek zenetanulásra való felkészítésével foglalkozott, és ennek a korosztálynak két tanítási segédanyagot is készített: a *Zenei Játékkönyvet* 1989-ben, majd a *Zenei kifestőt* 1992-ben és 1994-ben.

17 éves igazgatói tevékenysége idején a zeneiskolában zenekarok, kamara-együttesek alakultak, melyek országos versenyeken számtalan díjat szereztek. Megszervezte a kiemelkedő tehetségű növendékek tehetséggondozását. Nem csoda, hogy a gödöllői zeneiskolában egyre nőtt azoknak a száma, akik a zenei pályát választották.

Ferenczi Anna az általa irányított zeneiskolát nemzetközi szintre emelte, hiszen több külföldi várossal is testvériskolai kapcsolatot alakított ki, 1995-ben pedig (a Zenetanárok Társaságával közösen) Ábrahám Mariann zongoraművész szakmai irányításával Gödöllőn szervezte meg a több mint 500 főt fogadó Varró Margit Nemzetközi Szimpóziumot. A következő esztendőben hívta létre az Országos

Népzenei Versenyt, amely aztán háromévente ismétlődött. Olyan megyei továbbképzéseket is szervezett, melyek másutt nem voltak fellelhetők (például barokk táncok Széll Rita vezetésével, Mélyvonós Találkozó, Zenei munkaképesség-gondozás).

Hogy biztosítsa iskolájának a megfelelő anyagi feltételeket, már 1993-ban létrehozta a Continuo – Gödöllő Alapítványt, ami persze azzal is járt, hogy évről-évre írhatta a pályázatok sorát...

Ferenczi Anna nem csupán művészi és oktatói, valamint oktatásirányítási tevékenységgel foglalkozott, hanem aktívan részt vett Gödöllő zenei életének irányításában is. Művelődésszervezőként dolgozott a Petőfi Sándor Művelődési Központban (1982–1991). Itt számos olyan kezdeményezés kötődik a nevéhez, amely máig hatással van a város életére. Az általa indított táborok, sorozatok hiánypótlók voltak. Csak néhány példa: *Zene és társművészetek* tábor, *Mesélő Muzsika* – ifjúsági hangversenysorozat, *Kamarazenei Stúdió Pest Megye Zenetanárainak*, olyan élvonalbeli művészek vezetésével, mint Kurtág György, Banda Ede, Rolla János vagy Lantos István, *Zenei Ismeretterjesztő Tábor* Földes Imre vezetésével (ezen magam is részt vehettem), *Arborétumi hangversenyek*. Ferenczi Anna a gödöllői közönséghez olyan nemzetközi hírnévű művészeket is elvitt koncertezni, mint Kocsis Zoltán, Ránki Dezső, Perényi Miklós, Polgár László, vagy a Liszt Ferenc Kamarazenekar.

Hogy Ferenczi Anna összművészeti gondolkodását kiemeljem, hadd említsem meg a művészetek közös gyökereiből kiinduló pedagógiai kísérleteit, amelyeket Tusa Erzsébet zongoraművésznő elgondolásai ihlettek, és amely kísérletek eredményei később a zeneiskola pedagógiai munkájába is beépültek. Rendszeres zenepedagógiai kutatással 1986 óta foglalkozott, bevonva ebbe több zenetanár kollégáját is. Ezek a kutatások adták az alapot a gödöllői zeneiskola pedagógiai programjához.

Egy ilyen aktivitású ember, mint Ferenczi Anna, a nyugdíjba vonulása után is tenni akar városáért. Így 2009-től kuratóriumi elnökhelyettesként tevékenykedik a Gödöllői Szimfonikus Zenekar Alapítványban. A zenekar, mely különös hangsúlyt helyez az ifjúság zenei nevelésére, az elmúlt évtizedekben a város művészeti életének egyik legmeghatározóbb tényezőjévé vált, és ebben nagy szerepe van Ferenczi Anna munkájának. Ő minden korosztályra odafigyel:

szervez programokat óvodai csoportoknak, de nyugdíjasoknak is, hogy minél többen válhassanak értő, az értékes zenét befogadni és élvezni tudó közönséggé.

Most éppen a *Zenehíd* elnevezésű nemzetközi projektre nyerte el az Európai Unió Kreatív Európa Alprogram támogatását.

Végezetül az elmúlt két évtizedben kapott elismeréseit sorolom fel: 2001-ben Körösfői-Kriesch Aladár Díj, 2002-ben Gödöllő Városért Díj, 2008-ban Lajtha László Díj, 2014-ben Gödöllő Város Díszpolgára cím. E kitüntetések sorát gazdagítja most a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti Tagozatának elismerő oklevele, amelyhez tisztelettel és szeretettel gratulálok. Isten éltesse Ferenczi Annát még nagyon sokáig, erőben, egészségben, tanítványai és Gödöllő város minden zeneszerető polgára szeretetében.

Dr. Solymosi-Tari Emőke
zenetörténész,
az MMA rendes tagja

III. LAUDÁCIÓ

Nemes László gondonkatanár, igazgató, főigazgató tiszteletére

Dr. Solymosi-Tari Emőke és Nemes László (Nyirkos Zsófia felvétele / MMA)

Tisztelettel és szeretettel köszöntöm *Nemes László* tanár urat, akinek eredményekben gazdag, több mint hat évtizedes tartalmas élete méltó

példaképpül állhat úgy a saját korosztálya, mint a mai, pályájukat kezdő pedagógusok előtt. Ő maga mondta egy baráti beszélgetésben, hogy visszatekintve pályakezdésétől a máig megtett útjára, alig tudja elképzelni, hogy mindezt hogyan is tudta megvalósítani. Minden bizonnyal erős akarattal, tiszta hittel, szorgalommal és elismerésre méltó, széles látókörrrel.

Munkásságának elismeréseiből, eddig elnyert díjai sorából kirajzolódik nagy ívű zenepedagógusi tevékenysége, iskolateremtő és -szervező képessége mellett egy olyan zeneművész személyiség karaktere is, aki elhivatottságot érzett a városi és a falusi zenei műveltség igen széles körben kiterjeszthető igényességének a gyakorlati megvalósítására éppen úgy, amint a zeneoktatással összefüggő kormányzati intézkedések szakmai előkészítésére, illetve mintául szolgáló tantervek kidolgozására és a nemzetközi kapcsolatok megteremtésére egyaránt.

1955-től 1964-ig a *pápai és a győri Zeneiskola* pedagógusi munkáival párhuzamosan is szervezett már kamarazenei csoportokat, zenekart és városi hangversenyéletet. Példaként említem, hogy a közreműködők között éppen úgy voltak gimnazisták, zenetanárokból, közgazdasági technikumi diákokból szerveződött hatvan fős kórus, de ő indította el a győri *Xantus János Múzeumban* azóta is rendszeresen hallható múzeumi zenei eseményeket is. Növendégeit mindig eredményesen indította el a *győri és szombathelyi* zenei versenyeken, sőt éveken keresztül utaztatott több száz diákot a budapesti Operaház, illetve az Erkel Színház vasárnapi ifjúsági koncertjeire.

Amikor 1964-ben Budapestre költözött, a *BM Duna Szimfonikus Zenekar* szólamvezető zenekari művésze lett. Zenepedagógusi munkáját *Budafokon* a Fővárosi Zeneiskolai Szervezet kihelyezett zenei tagozatán, majd a *XXII. kerületi Állami Zeneiskola (ma Nádasy Kálmán Alapfokú Művészeti Iskola és Általános Iskola)* igazgatójaként (1970–1999) folytatta. Első intézkedéseiként megszervezte a gyermekzenekart és megalapította az *Ifjú Zenebarátok Klubját*. Nemes László hatalmas lendülettel szervezte meg a maga mellé hívott fiatal ambiciózus tanárkollégáival ezt az intézményt, létrehozta a *Budafoki Ifjúsági Zenekart* (1975), a *Kamarakórust* és a *Fúvószenekart*, amelyekkel eredményesen szerepelt az országos zenekari szemléken. Kiváló szervezőképességével elérte, hogy a budafoki székhelyű Kertészeti Kutatóintézet támogatásával a *fertődi Esterházy kastélyban*, a 70-es években rendezett *nyári tehetséggondozó táborok* intenzív kurzusain iskolája növendégei részt vegyenek, és így a dániai, pozsonyi, és bécsi zeneiskolákkal felvehették a kapcsolatokat. Elindította a *Nagytényi Kastélymúzeumban* a *Fővárosi Zeneiskolák Fórumát* a kerület

hírességei közé tartozó különleges rózsagyűjteménnyel büszkélkedő kert kiállításaihoz kapcsolódva, és közösen kezdeményezte a ma már *Tétény-Promontor Kulturális Napok* néven állandósult zenei és művészeti napokat.

Bevezetőmben már utaltam szakmai és egyúttal közéleti jelentőségű munkálkodására is. Az akkori *Művelődésügyi Minisztérium felkérésére* ő készítette el az *első zeneiskolai rendtartás* tervezetét (1977–1978), majd részt vett a 80-as évek elején az *Országos Pedagógiai Intézet* munkatársaként a zeneiskolai tantervek kidolgozásában, valamint a *szakközépiskolai tanulmányi versenyek rendszere* kidolgozásában. Széles látókörű terveit ugyancsak a Budafoki Zeneiskola szakmai továbbfejlesztésével érte el, akkor, amikor a zenei tanszakok mellé felvett társművészeti oktatás hat évnyi gyakorlata alapján (1981–1988) végül hivatalosan is művészeti iskolává nevezték át az egykori zeneiskolát – *Nádasdy Kálmán Művészeti Iskola* lett a neve – és ezzel a korabeli meghatározások szerint Magyarországon egy új iskolatípust valósítottak meg. Ugyanakkor az általa karnagyként vezetett *Budafoki Ifjúsági Zenekarral* 1984-ben a Bécsi Zenekari Világversenyen a vonószekari kategóriában első díjat nyertek, majd az össz-kategóriai versenyben a nagydíjat is elnyerték. 1985-ben szimfonikus zenekarrá alakultak, *1987-ben vették fel Dohnányi Ernő nevét*, és ennek a zenekarnak első igazgatója Nemes László lett (1993–2000).

Nyilván rengeteg munka és egyeztetés van amögött, hogy Nemes László kitartó és egyre magasabb igényeket teremtő munkájának következményeként a zeneiskolát és a hozzá tartozó intézményeket a *nyolcvanas években általános művelődési központtá alakította* a kerületi tanács, amelynek főigazgatójává nevezték ki Nemes Lászlót. Tevékenysége itt is bizonyította, hogy a zeneiskola mint alapozó intézmény azonos elvek alapján miként válhat a közművelődés szélesebb területeinek inspiráló erejévé. Ezen tapasztalatai alapján kezdeményezte közvetlenül a rendszerváltás előtt, 1989–90-ben a *Magyar Zeneiskolák Szövetségének* (mai neve: *Magyar Zeneiskolák és Művészeti Iskolák Szövetsége*) mint egyesületnek a létrehozását (1990–2002 elnöke volt), amelynek kezdetben a Nádasdy Kálmán Művészeti Iskola volt az első székhelye. A Nemes László elnöklétével vezetett Szövetség jelentős munkát végzett akkor is, amikor a Nádasdy Kálmán Művészeti Iskola által elkészített *Pedagógiai program* és *Helyi tantervek* címmel kidolgozott tanulmányukkal országos mintát teremtettek. Ugyancsak Nemes László vezetésével kerültek megrendezésre 1991-től a *Művészeti Nevelési Kongresszusok*, amelyeken az oktatási és a kulturális tárca vezetői is részt vettek, valamint a pedagógusok állásfoglalásait is figyelembe vették rendeleteik kialakításakor. Hatékony

tevékenységét ismerték el azzal, hogy az *Országos Közoktatás-politikai Tanács* tagjaként (1999–2003) számítottak a véleményére.

Meg kell említenünk néhány nagyszerű munkálkodását. Például a *Falusi Zeneiskolák* 1992-ben Abonyban – az ottani Zeneiskolával közösen – megrendezett *I. találkozóját*, amelynek következtében oktatási törvényben fogalmazták meg a gyermekek művészeti oktatáshoz való jogát. Ugyancsak megemlítené a nemzetközi zenei kapcsolatok jelentős fejlesztésében betöltött szerepe. Számos zenei, művészeti szervezetnek volt több cikluson keresztül is tagja, köztük az *Európai Zeneiskolák Uniójának* (1995–2001) elnökségi tagja, s ebbéli hatékonyságát is bizonyítja az a tény, hogy 1995-ben, a volt szocialista országok közül *elsőként* Magyarországon rendezték meg a *IV. Európai Ifjúsági Zenei Fesztivált*, amelyen 29 ország 11 ezer muzsikusz fiatalja és 370 zenei együttese vett részt. Ezt a nagyszabású vállalkozást a Magyar Zeneiskolák és Művészeti Iskolák Szövetsége Nemes László irányításával szervezte. 1996-tól, a Millennium évétől pedig az *I. Összművészeti Fesztivál* záró rendezvényének sikere nyomán most már évente megrendezésre kerül a *Magyar Művészetoktatás Napja*. Megemlítené, hogy 1999 és 2000 között a *Budapesti Fesztiválzenekar* ügyvezető igazgatói posztját is betöltötte.

Nemes László, ma már nyugdíjasként, továbbra is részt vesz az azóta már Magyar Örökség Díjjal is elismert *Nádasdy Kálmán Alapfokú Művészeti Iskola és Általános Iskola* zenepedagógusi munkáiban, sőt 2001 és 2013 között még vállalta az MZTSZ *Kőbányai Művészeti Szakközépiskola* tanulmányi igazgatóhelyettesi feladatát is.

Munkásságát méltó díjjal ismerte el a magyar állam, a művészetpedagógus szakma, Budapest-Főváros, valamint Budafok-Tétény, ahol a zeneiskolából kiemelkedő zenei együttesek megalakításával és más művészeti ágakhoz kapcsolódóan, művészeti - kulturális centrumot hozott létre.

Díjai: 1985: Kiváló tanár, 1979: Budapest Művészeti díj, 1995: Apáczai Csere János-díj, 1996: Köztársasági Érdemrend Arany fokozata, 1996: Budafok-Tétény, Budapest XXII. kerület Díszpolgára, 1999: Budapestért díj, 2007: Artisjus Zenepedagógiai díj, 2009: Magyar Művészetoktatásért díj, 2012: Eötvös József-díj.

Dvorszky Hedvig művészettörténész,
az MMA levelező tagja

IV. LAUDÁCIÓ

Szávai István biológia- és rajztanár, volt művészeti iskolai igazgató
tiszteletére¹

Dr. Solymosi-Tari Emőke és Szávai István (Nyirkos Zsófia felvétele / MMA)

„Szeretnénk, ha Magyarország valamennyi településéről lenne néhány, gyerekek által készített linómetszet. Szeretnénk, ha minél többen élnék át az országjárás, a metszés, a közös játékok örömeit.” Így szól a *Metsszünk együtt linót!* című Szávai-könyv bevezetője. Micsoda remek ötlet, 600 kompetencia egy csomagban az önismerettől a honismeretig, a sporttól a művészetig, a közösségtől a közösségig.

Ábrándozás, gondolhatnánk. Ez nem az az ország, ahol erre sor kerülhet. Nincsenek meg a feltételei. Mennyi pénz kellene hozzá! Szávai megcsinálta, és majdnem végigcsinálta. Minden feltételt maga teremtett meg hozzá, egy tanár megszokott lehetőségeit sokszorosára tágítva, leleménnyel, odaadással, lényegében pénz nélkül.

Szávai István a szolnoki Széchenyi körúti Általános Iskola Apáczai-díjas nyugdíjas rajztanára, volt művészeti iskolai igazgató, az 1990-től 25 évig működő Szolnoki Metszőkör Egyesület alapítója és vezetője. A Metszőkör Szolnok város művészeti életének egyik színfoltjává vált, részben a rendszeres városi kiállítások miatt, részben amiatt, hogy a diák linómetszők közül az iskola

¹ A szerző ezúton is köszöni Takács Géza segítségét a laudáció megírásához.

befejezése után sokan évekig visszajártak a szakkörbe, néhányan felnőttként is örömet találtak a művészeti munkában, és voltak olyanok is, akiknek az életpályáját is ez a művészeti foglalatosság határozta meg. A Metszőkör, más keretek közt, ma is megvan és működik Szolnokon. Természetesen Szávai tanár úrhoz kapcsolódva, a növendékek nemzedéke vette át a stafétát. Mint ahogy egykori iskolája önálló művészeti tagozatként ma is őrzi Szávai István alapítói örökségét. Ugyanakkor diákjaival a város számos középületét kifestették, vagy képeikkel díszítették – iskolákat, óvodákat, orvosi rendelőt, polgármesteri hivatalt, üres városi falakat. Ha semmi más nem volna, ez a pedagógiai-szakmai-művelődésszervezői tevékenység, mely egy megyei város kulturális arculatát képes volt maradandóan gazdagítani, szellemben és látványban egyaránt, magában megérdemli az akadémiai jutalmat. Csakhogy a Metszőkör hatóköre messze túllépett Szolnok határain. Metszőkörös iskolai növendékeivel valósította meg Szávai tanár úr valószínűleg minden idők két legnagyobb hazai művészeti-pedagógiai tervét. Az egyik a Magyarország Gyerekszemmel program, ennek keretében 12 év alatt (1990-2002) általános és középiskolásokkal elbicikliztek mintegy 1400 településre, és elkészítettek mintegy 8300 képeslap méretű, képeslapként kinyomtatható linómetszetet. Ezekből sokszorosítással feladható képeslapok készültek, sok-sok példány került vissza oda, ahol készült. A metszőtúrák közben sokat játszottak, ismerkedtek az országgal, komoly sportteljesítmény volt egy-egy nyári túra, esténként a tanár úr által felolvasott novellákra, regényrészletekre aludtak el. Bárhol jártak, tanították a helyi iskola gyermekeit a maguk tudományára, tanították a helyi iskolásokat metszeni.

A másik nagy mű a Kalevala-metszet. A dúc szélessége 42 cm, hossza 27 méter. A metszet az 1986/87-es tanév során készült. Összesen 250 gyerek véste, ebből mintegy hatvanan voltak a témavezetők, a nyomtatást egy húszegynéhány fős „törzsgárda” végezte. Arról, hogy az egész Kalevala elkészül metszetben, természetesen nem Szávai tanár úr döntött, úgy nem is ment volna, az ő érdeme mindössze annyi, hogy a Kalevalával megismertetett gyerekek maguk akarták ezt a monumentális művet kimetszeni, valahogy így alakultak a dolgok, ez a művészetpedagógia titka, a mű részletszépségei bárki számára bizonyítják a gyerekek odaadó lelkesedését és műértését.

Mindeközben természetesen mindennapi rajztanár is volt, aki módszerek sokaságát tanulta el mesterektől, és módszerek sokaságával élt a rajzórakon és

szakkörökön. Ezer oldalas, illusztrációkkal teli hatalmas rajzpedagógiai műve, a Kapcsos könyv kézirat, még máig sem készült el teljesen, de CD változatát iskolák tucatjai vették már használatba. Van két rajzpedagógiai kötete, a Kalevala-metszet is megjelent könyv alakban, többfelé szerepelt kiállításon, egyebek közt a Néprajzi Múzeumban is.

Dsida Kalendárium szonettekben című versciklusától Lorca verseken át Kiss Anna sok-sok verséig készítettek versillusztrációkat a diákjai, kis és nagy méretben, akik ezáltal a verssel is különös, bensőséges viszonyba kerülhettek. S persze az is kiderül, hogy a linómetszés a működtetett művészeti eszköztárnak csak egyik, bár kétségtelenül kitüntetett eleme, mert sokszorosítható, mert az adott korosztály adottságaihoz és fejlesztéséhez különösen alkalmas.

Pedagógiai munkásságának dokumentálásában is alighanem utolérhetetlen. Weblapján képekben, írásokban, dokumentumokban, videofelvételekben hihetetlen mennyiségű (bár még kissé rendezetlen) és munkássága minőségét hitelesítő, roppant gazdag anyag van, felfedezésre, elemzésre vár.

„Arcra vetített diaképek”, „arcfestés”, „árnyékfestés”, „drámajáték”, „gubancjáték”, „rajzolás bekötött szemmel”, „lábazatfestés”, „kerítésfestés”, „rajzolás a szabadban”, „gipszmaszk öntés” – íme, néhány program, csak szemelgetve, mindezekről vannak videofelvételek is.

Szávai István 1952-ben született Medgyesegyházán, Szegeden végzett biológia-rajz szakon. Zagyvarékason kezdett tanítani. Felesége is tanár, ő egy másik műfajban, a szövésben volt kiváló, három felnőtt gyerekük van.

Pécsi Györgyi
irodalomtörténész
az MMA levelező tagja